

Διαδικτυακή ημερίδα
«Δημόσια Διοίκηση και Ψηφιακή Διακυβέρνηση»

Ψηφιακή Διαφάνεια και Ανοικτότητα στο Σύγχρονο
Ρυθμιστικό Πλαίσιο για την Ψηφιακή Διακυβέρνηση:
Προκλήσεις και Ευκαιρίες για την Ελληνική Δημόσια Διοίκηση

Δρ. ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΝΤΑΛΑΚΟΥ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2022

Το σύγχρονο ρυθμιστικό πλαίσιο για την ψηφιακή διακυβέρνηση

Ν. 4727/2020 «Ψηφιακή Διακυβέρνηση (Ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2102 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1024) - **Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες** (Ενσωμάτωση στο Ελληνικό Δίκαιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972) και άλλες διατάξεις» ([Α' 184](#))

Η ταυτότητα του Μέρους Α΄ Ψηφιακή Διακυβέρνηση

- ❖ Κωδικοποιεί υφιστάμενη νομοθεσία και εισάγει νέες ρυθμίσεις. Ενσωματώνει τις ρυθμίσεις για την ανοικτότητα και τη διαφάνεια.
- ❖ Ενσωματώνει Ευρωπαϊκές οδηγίες
- ❖ 108 άρθρα
- ❖ 70 νομοθετικές εξουσιοδοτήσεις για την έκδοση κανονιστικών πράξεων. Ήδη έχει εκδοθεί πληθώρα κανονιστικών πράξεων, μεταξύ των οποίων και η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού
- ❖ Υπερισχύει ειδικότερων διατάξεων σε επιμέρους θέματα (π.χ. διαλειτουργικότητα συστημάτων δημόσιας διοίκησης)

Βασικά κεφάλαια Μέρους Α' ν. 4727/2020

Α' ΣΚΟΠΟΣ-ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΟΡΙΣΜΟΙ-ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Β' ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Γ' ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Δ' ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Ε' ΕΝΔΟΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων)

ΣΤ' ΠΑΡΟΧΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ - ΕΝΙΑΙΑ ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΥΛΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (gov.gr)

Ζ' ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

Η' ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ (ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ 2016/2102)

Ι' ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΧΡΗΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ (ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ 2019/1024)

ΙΑ' ΨΗΦΙΑΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ-ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΥΓΕΙΑ

ΙΒ' ΔΙΑΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ

ΙΓ' ΥΠΟΔΟΜΕΣ (Πολιτική υπολογιστικού νέφους)

ΙΔ' ΜΗΤΡΩΑ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΙΕ' ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ 5G ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΙΣΤ' ΤΕΛΙΚΕΣ, ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Γενικές αρχές (άρθρο 3)

Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή πολιτικών ψηφιακής διακυβέρνησης διέπεται από τις ακόλουθες αρχές: ... β) την αρχή της **διαφάνειας**, γ) την αρχή της **ισότητας** και ιδίως της **προσβασιμότητας**, δ) την αρχή της **χρηστής διοίκησης** (η οποία περιλαμβάνει και την αρχή της διαφάνειας)

Οι φορείς του δημόσιου τομέα σχεδιάζουν τις υπηρεσίες ψηφιακής διακυβέρνησης κατά τρόπο, ώστε αυτές να είναι **φιλικές προς τον χρήστη**, να διασφαλίζουν και να ενισχύουν την **ισότητα ως προς την πρόσβαση** σε πληροφορίες και υπηρεσίες ψηφιακής διακυβέρνησης και να λαμβάνουν υπόψη τις **ιδιαίτερες ανάγκες πρόσβασης** ορισμένων ομάδων ή ατόμων και ιδίως των ατόμων με αναπηρία.

Ιστοσελίδες δημοσίων φορέων (άρθρο 35)

- ❖ Τόποι ελεύθερης και χωρίς περιορισμούς πρόσβασης
- ❖ Εγκυρότητα, νομιμότητα, ποιότητα και επικαιροποίηση των αναρτημένων πληροφοριών, δεδομένων και εγγράφων
- ❖ Παροχή πληροφοριών με προσιτό και εύληπτο τρόπο
- ❖ Παροχή με κάθε πρόσφορο τρόπο δυνατότητας επικοινωνίας των πολιτών με το δημόσιο φορέα

Ηλεκτρονικά δημόσια έγγραφα (άρθρα 12-21)

Η δημιουργία ηλεκτρονικών δημοσίων εγγράφων και η ηλεκτρονική διακίνησή τους εξασφαλίζουν **ασφάλεια** όσον αφορά την ημερομηνία, την ώρα που έχει λάβει χώρα μία πράξη ή ενέργεια, τα πρόσωπα που συνέβαλαν σ' αυτή, ενισχύοντας έτσι τόσο το **κύρος** και την **αποδεικτική ισχύ** του όσο και τη **λογοδοσία**.

Η **πρόσβαση** στα έγγραφα, όπως προβλέπεται στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, αφορά και στα ηλεκτρονικά έγγραφα, μπορεί δε να ασκηθεί και με χρήση ΤΠΕ. (άρθρο 4).

Δημοσίευση στατιστικών στοιχείων που προκύπτουν από τις ολοκληρωμένες διοικητικές διαδικασίες ή από την έκδοση δημοσίων εγγράφων με χρήση ΤΠΕ στον ιστότοπο του φορέα (άρθρο 21).

Ψηφιακή προσβασιμότητα (άρθρα 36-47)

Οι ιστότοποι και εφαρμογές για φορητές συσκευές, καθίστανται προσβάσιμοι στους χρήστες, **ιδίως στα άτομα με αναπηρίες.**

Αρχές προσβασιμότητας: **αντιληπτικότητα, χρηστικότητα, κατανοησιμότητα και στιβαρότητα (robust).**

Μητρώο Δημόσιων Ιστότοπων και Εφαρμογών(ΜΗ.Δ.ΙΣ.ΕΦ.) που συμμορφώνονται προς τις απαιτήσεις προσβασιμότητας

Ενιαία Ψηφιακή Πύλη gov.gr (άρθρα 22-28)

- ❖ Ακολουθεί πολιτο-κεντρική προσέγγιση και η δομή των υπηρεσιών παρουσιάζεται, ως βασική ταξινόμια, βάσει **γεγονότων ζωής**
- ❖ Ο πολίτης έχει πρόσβαση στο **σύνολο** της πληροφορίας και των ψηφιακών υπηρεσιών που χρειάζεται.
- ❖ Αποτελεί το **κεντρικό σημείο εισόδου** και αναφοράς των πολιτών για πληροφορίες ή υπηρεσίες της Δημόσιας Διοίκησης.

Ενδεικτικές πρόσθετες δράσεις Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού

- ❖ Ανάπτυξη δεξιοτήτων - Ευρωπαϊκή «Συμμαχία για τις Ψηφιακές Δεξιότητες και την Απασχόληση»
- ❖ Ψηφιακή Ακαδημία Πολιτών
- ❖ Ανοικτή Επιστήμη
- ❖ Ψηφιακή Πολιτειότητα
- ❖ Δράσεις ανοικτής διακυβέρνησης
- ❖ Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Σχέσεων με τους Πολίτες (CRMS)
- ❖ Σημεία διαδικτυακής εξυπηρέτησης του πολίτη (π.χ. MyKEPLive, myOAEDlive κλπ)

Ανοικτά δεδομένα και περαιτέρω χρήση
πληροφοριών του δημόσιου τομέα

Αρχή της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης της δημόσιας πληροφορίας

Τα έγγραφα των φορέων του δημόσιου τομέα διατίθενται από τη στιγμή της ανάρτησης, δημοσίευσης ή αρχικής διάθεσής τους:

- ❖ ελεύθερα προς περαιτέρω χρήση και αξιοποίηση **για εμπορικούς ή μη εμπορικούς σκοπούς**, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε ενέργεια του ενδιαφερομένου (π.χ. αίτηση) ή πράξη της διοίκησης (π.χ. έγκριση)
- ❖ ως σύνολο δεδομένων ή μέσω προγραμματιστικών διεπαφών, σε **ανοικτό μηχαναγνώσιμο μορφότυπο**, ο οποίος συμμορφώνεται με **ανοικτά πρότυπα** από σταθερό σημείο απόθεσης.

Ήδη από το στάδιο του σχεδιασμού και της παραγωγής των εγγράφων οι φορείς πρέπει να εξασφαλίζουν τη μέγιστη δυνατότητα διάθεσης των εγγράφων για περαιτέρω χρήση (αρχή της «**εκ σχεδιασμού και εξ ορισμού**» παραγωγής και ανοικτής διάθεσης).

Η ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων **αποκλείεται μόνο** σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και πρέπει να αιτιολογείται ειδικώς

Η περαιτέρω χρήση των εγγράφων γίνεται **καταρχήν δωρεάν**.

Είδη εγγράφων (άρθρα 59- 60)

Ενδεικτικά (συνήθη) έγγραφα: μελέτες, πρακτικά, στατιστικά στοιχεία, εγκύκλιες οδηγίες, απαντήσεις των διοικητικών αρχών, γνωμοδοτήσεις, αποφάσεις, αναφορές

«**δυναμικά δεδομένα**»: που υπόκεινται σε συχνές ή σε πραγματικό χρόνο επικαιροποιήσεις, (π.χ. δεδομένα που παράγονται από αισθητήρες). Διατίθενται αμέσως μετά από τη συλλογή τους, μέσω κατάλληλων διεπαφών προγραμματισμού εφαρμογών (APIs)

«**ερευνητικά δεδομένα**»: συλλέγονται ή παράγονται κατά τη διάρκεια δραστηριοτήτων επιστημονικής έρευνας. Είναι διαθέσιμα υπό τους όρους του άρθρου 68

«**σύνολα δεδομένων υψηλής αξίας**» π.χ. γεωχωρικά, μετεωρολογικές πληροφορίες, στατιστικές, ιδιοκτησιακό καθεστώς εταιρειών, κινητικότητα: διατίθενται κατ' αρχήν δωρεάν με τις επιφυλάξεις του άρθρου 72

Ψηφιακή Διαφάνεια – Πρόγραμμα Διαύγεια

Ανάρτηση πράξεων στο διαδίκτυο

Οι πράξεις **ισχύουν από την ανάρτησή** τους εκτός από τις κατά νόμο δημοσιευτές στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως

Το αναρτημένο κείμενο **υπερισχύει** κάθε άλλης μορφής κειμένου της πράξης

Οι αναρτημένες πράξεις καθώς και οι πράξεις που δημοσιεύονται στο ΦΕΚ, **γίνονται υποχρεωτικά αποδεκτές** από όλους τους φορείς του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα,

Αρκεί η επίκληση του ΑΔΑ για την αυτεπάγγελτη αναζήτηση των αναρτημένων πράξεων τόσο κατά τη διεκπεραίωση υποθέσεων των διοικούμενων όσο και κατά την επικοινωνία μεταξύ φορέων.

Επιπλέον άξονες Προγράμματος Διαύγεια

Δημοσίευση εκτέλεσης Προϋπολογισμών (άρθρο 82) δημοσίων φορέων αμελλητί ή το αργότερο εντός δέκα (10) ημερών μετά από το πέρας κάθε ημερολογιακού μήνα.

Δημοσίευση απολογιστικών δαπανών επιχορηγούμενων φορέων (άρθρο 83). Φορείς που επιχορηγούνται με ποσό άνω των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ συνολικά ετησίως.

Ανάρτηση οργανογράμματος και στοιχείων υπηρετούντων των δημόσιων φορέων (άρθρο 81)

Προκλήσεις και ευκαιρίες για την
ελληνική δημόσια διοίκηση

Προκλήσεις οργάνωσης και σχεδιασμού

- ❖ **Δημιουργία νέων διοικητικών δομών** στο πλαίσιο του συστήματος διακυβέρνησης π.χ. Εκτελεστικό Δίκτυο Ψηφιακού Μετασχηματισμού, ορισμός Υπηρεσίας Ψηφιακής Διακυβέρνησης στα Υπουργεία κλπ
- ❖ **Ενίσχυση υφιστάμενων διοικητικών δομών**, π.χ. υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ΟΔΕ προγράμματος Διαύγεια
- ❖ Δημιουργία κατάλληλων **πληροφοριακών υποδομών**
- ❖ **Ψηφιοποίηση διαδικασιών**
- ❖ Αξιοποίηση των **καναλιών ανατροφοδότησης** από τους πολίτες (π.χ. δημόσια διαβούλευση επί νομοσχεδίων)
- ❖ δημιουργία **μηχανισμών αναφορών** –reporting- (π.χ. ετήσια έκθεση ανοικτών δεδομένων)

Προκλήσεις σε θέματα ασφάλειας και προστασίας

- ❖ Ασφάλεια Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών
- ❖ Ειδική προστασία υποδομών ζωτικής σημασίας,
- ❖ Ασφάλεια πληροφοριών και δεδομένων αρχείων και μητρώων
- ❖ Ασφάλεια στο επίπεδο παροχής υπηρεσιών και διακίνησης εγγράφων
- ❖ Προστασία της ιδιωτικής ζωής, των προσωπικών δεδομένων και άλλων ειδικών δικαιωμάτων (π.χ. πνευματικής ιδιοκτησίας)
- ❖ Μέριμνα για θέματα εθνικής ασφάλειας, άμυνας, δημόσιας τάξης, εξωτερικής πολιτικής.

Προκλήσεις ομοιογενούς εφαρμογής αρχών και ρυθμίσεων

- ❖ Μεταφορά όλων των πλατφορμών και των υπερσυνδέσμων παροχής ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών στην **Ενιαία Ψηφιακή Πύλη** σε διευθύνσεις με κατάληξη gov.gr
- ❖ Εφαρμογή ενιαίου τεχνολογικού πλαισίου και προτύπων **διαλειτουργικότητας** (άρθρο 89 παρ. 1)
- ❖ Αξιοποίηση κοινών υποδομών όπως το **G – cloud** (cloud first policy)
- ❖ Προτεραιότητα στο σχεδιασμό **εφαρμογών κινητής τηλεφωνίας** (mobile first policy)
- ❖ Εξασφάλιση της **μέγιστης δυνατότητας διάθεσης** των εγγράφων για περαιτέρω χρήση ήδη από το στάδιο του σχεδιασμού και της παραγωγής τους

Προκλήσεις για το διοικητικό προσωπικό

- ❖ Εκπαίδευση - Ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων βλ. πχ. Ευρωπαϊκή «Συμμαχία για τις Ψηφιακές Δεξιότητες και την Απασχόληση»
- ❖ Κατάρτιση και επιμόρφωση σε θέματα προσβασιμότητας των δικτυακών τόπων και των εφαρμογών για φορητές συσκευές
- ❖ Εμπέδωση της πολιτο-κεντρικής οπτικής που φέρουν εφαρμογές όπως το gov.gr(βλ. Gov.gr)
- ❖ Εμπέδωση των αρχών της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της ανοικτότητας και αναγνώριση της παραγωγικής αξίας των δεδομένων του δημοσίου
- ❖ Καλλιέργεια της αριστείας με μέσα όπως τα βραβεία ψηφιακής διακυβέρνησης (άρθρο 10 παρ. 1)

Προκλήσεις ρυθμιστικής παρέμβασης

Άσκηση της **ρυθμιστικής αρμοδιότητας** της διοίκησης με την έκδοση κανονιστικών πράξεων κατ' εξουσιοδότηση των τυπικών νόμων και ιδιαίτερα του ν. 4727/2020

Απλούστευση διοικητικών διαδικασιών, όπως προκύπτει από την ψηφιοποίησή τους (βλ. Εθνικό Πρόγραμμα Απλούστευσης Διαδικασιών, άρθρο 45 - Νόμος 4635/2019)

Ψηφιακή διακυβέρνηση και ανθρώπινα δικαιώματα

Η ψηφιακή διακυβέρνηση οφείλει να προστατεύει τα ατομικά δικαιώματα όπως αυτά προκύπτουν από το Σύνταγμα και την εθνική, ενωσιακή και διεθνή νομοθεσία, ιδίως ως προς την προστασία των προσωπικών δεδομένων, και να ενισχύει την ασφάλεια δικαίου (άρθρο 3 παρ. 2 ν. 4727/2020).

Η διαφάνεια και η ανοικτότητα της διοικητικής δράσης σχετίζονται με θεμελιώδη συνταγματικά δικαιώματα όπως το **δικαίωμα αναφοράς προς τις αρχές** (άρθρο 10), το **δικαίωμα πληροφόρησης** (άρθρο 5 Α § 1), το δικαίωμα **συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας** (άρθρο 5 Α § 2) και κυρίως το **δικαίωμα ανάπτυξης της προσωπικότητας και συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή** (άρθρο 5 § 1) που αποτελεί και τον πυρήνα της ανθρώπινης ύπαρξης

Σας ευχαριστώ!
dalaku@gmail.com
